گزارش جام‌جم از چهارمین نمایشگاه توانمندی‌های روستاییان و عشایر

نمایش آبادی در دل پایتخت

عکس‌ها: فارس

محمدحسین خودکار

جامعه

صدای بلند آهنگی شمالی که در محوطه بیرونی نمایشگاه به گوش می‌رسید، بیش از همه جلب توجه می‌کرد. در نمایشگاه، موسیقی‌های محلی مشتریان پر و پاقرص زیادی داشت و پای غرفه‌هایی که از آنها موسیقی پخش می‌شد، شلوغ‌تر بود. این حکایت جشنواره موسیقی نیست، بلکه روایت نمایشگاهی است برای معرفی «توانمندی‌های روستاییان و عشایر» که چهارمین دوره آن در محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران برگزار شد و در آن بسیاری از غرفه‌داران تلاش می‌کردند با استفاده از ابزار موسیقی مردم را به بازدید از غرفه‌هایشان دعوت کنند. اما به‌جز موسیقی، در این نمایشگاه بساط اجرای آیین‌های نواحی مختلف ایران نیز بسیار داغ بود، از نمایش مناطق ترك‌نشین گرفته تا برگزاری نمادین مراسم عروسی عشایر سیستان. صنایع‌دستی، محصولات غذایی و دیگر کالاهای تولیدشده از سوی روستاییان و عشایر چهارگوشه ایران پهناور نیز در نمایشگاه توانمندی‌های روستاییان و عشایر به‌وفور یافت می‌شد.

پای غرفه‌ای که از آن قطعه‌های موسیقی شمالی پخش می‌شد، زنی میانسال با لباس محلی در میان سبدهای حصیر خود نشسته و می‌گوید، از شش سالگی از مادرش حصیربافی را یاد گرفته است و در ۵۵ سالگی به چنان تسلطی در این کار رسیده که می‌تواند انواع و اقسام سبد، ساك و سفره را با حصیر ببافد. معصومه شهدی‌گلشنی البته تعریف می‌کند که امروزه کارش را به حدی توسعه داده که بیش از ۵۰ نفر در روستای فشتکه شهر خمام شهرستان رشت زیر دستش آموزش دیده و برای خودشان کار می‌کنند. او این را هم اضافه می‌کند که امروزه بیشتر تولیدات خود و شاگردانش را از طریق فضای مجازی می‌فروشد، اما در سال‌های گذشته که خبری از این فضا نبود، مجبور بود حصیربافی‌هایش را با قیمتی ارزان به دست واسطه‌هایی برساند که آن را به بازار شهرهای مختلف استان گیلان می‌بردند. این کارآفرین نمونه گیلانی همچنین تعریف می‌کند که در سال معمولا در ده تا ۲۰ نمایشگاه کشوری شرکت می‌کند و نمایشگاه‌هایی مثل این را فرصت بسیار ارزشمندی برای معرفی آثار خود و دیگر زنان روستایشان می‌داند.

نمایش، موسیقی و دکور

در میانه یکی از سالن‌های نمایشگاه، غرفه‌ای که به واسطه اجرای برنامه‌های نمایشی جذاب بیش از همه نظرها را به خود جلب می‌کرد، غرفه استانداری زنجان بود. جایی که همه اعضای آن لباس‌های محلی پوشیده و دکور بزرگ و ایوان‌دار آن نیز بسیار زیباست. فاطمه محرم‌خانی، مدیرعامل موسسه یادآوران فرهنگ کهن که می‌گوید مدیریت این غرفه از سوی استانداری به آنها موسسه آنها واگذار شده است، درباره این دکور توضیح می‌دهد: نمای کلی غرفه ما برگرفته از نمای یکی از خانه‌های تاریخی استان زنجان به نام «خانه مقدم» است. البته در تهران و بعضی از دیگر شهرهای ایران نیز بناهایی با عنوان خانه مقدم وجود دارد، اما قدیمی‌ترین خانه تاریخی که از سوی این خاندان بنا شده، در شهرستان ابهر قرار گرفته است. ما هم برای این که این موضوع را به همگان گوشزد کنیم، تصمیم گرفتیم در این نمایشگاه دکورمان را بر اساس نمای کلی این خانه تاریخی بسازیم. دلیل ایوان‌دار بودن دکورمان هم این است که می‌خواستیم اثری از بهارنشین‌های معروف خانه‌های بومی استان زنجان در دکورمان وجود داشته باشد. صدای بلند موسیقی ترکی که تقریبا بدون وقفه و آن هم به صورت زنده در این غرفه نواخته می‌شد، سبب شده بود که صدا به صدا نرسد. با این حال از صحبت‌های محرم‌خانی می‌توان فهمید موسسه آنها چند سالی است که برای معرفی آثار فولکلوریك استان زنجان در نمایشگاه‌های مختلف حضور پیدا می‌کند و در این نمایشگاه‌ها سعی دارند که طراحی دکور، چیدمان غرفه‌ها، لباس اعضای گروه، اجرای برنامه‌های موسیقی و نمایش و بسته‌های هدایایی که به بازدیدکنندگان داده می‌شود، همه در راستای معرفی این آثار باشد.

در گوشه‌ای از سالن، غرفه‌های مربوط به استان کرمان قرار گرفته‌اند که در میان آنها غرفه‌ای که از طرف یك اقامتگاه بوم‌گردی در شهر راین استان کرمان دایر شده است، بیش از همه مشتری دارد؛ چراکه متصدیان آن با استفاده از کرسی، گلیم، پشتی، صندوقچه، سماور و تابلوفرش‌های قدیمی فضایی شبیه اتاق‌های اقامتگاهشان را در غرفه خود ایجاد کرده‌اند و مردم زیادی هم برای عکس گرفتن با دکور این غرفه جذب آن شده‌اند.

وحید طاهری که از مدیران این اقامتگاه است، می‌گوید اولین سالی است که در نمایشگاه توانمندی‌های روستاییان و عشایر حضور پیدا کرده و تاکنون کمتر فرصت ارتباط با مردم برای تبلیغ اقامتگاه‌شان را در فضاهایی مثل این پیدا کرده است. البته به گفته او، آنها اساسا کمتر از دو سال است که اقامتگاه‌شان را در یکی از خانه‌های تاریخی استان کرمان که سال‌ها دست دولت بوده و خاك می‌خورده، دایر کرده‌اند.

طاهری توضیح می‌دهد که آنها در اقامتگاه‌شان ایده ایجاد زنجیره غذایی ارگانیك را دنبال می‌کنند. به این صورت که مسؤولان این اقامتگاه به دنبال این هستند که نان، گوشت، لبنیات و سبزیجاتی که به مردم می‌دهند، همگی به صورت ارگانیك از سوی خود آنها تهیه شود که اکنون نیز آنها در همین راستا پخت نان محلی و پرورش مرغ و گوسفند را در اقامتگاه‌شان راه انداخته‌اند. زمانی که او این صحبت‌ها را بیان می‌کرد، جوانی در گوشه غرفه مشغول فلزکاری بود. صنعتی که طاهری آن را دارای سابقه‌ای دیرینه‌ای می‌داند و می‌گوید در زمان‌های قدیم فلزکاران این شهر شمشیر، سرنیزه و ابزار کشاورزی درست می‌کردند و امروز در راین با استفاده از صنعت فلزکاری، ابزار کاربردی آشپزخانه مثل ساتور، قندچین، قندشکن و آتش‌گیر تولید می‌شود.

بلوچستان را ببینید

هرکدام از سالن‌های این نمایشگاه مخصوص معرفی آثار روستاییان و عشایر تعدادی از استان‌ها بود. مثلا در یك سالن غرفه‌های استان‌های زنجان، کرمان، یزد، کهگیلویه و بویراحمد، هرمزگان، خراسان جنوبی، البرز، قم و تهران قرار گرفته و در سالن دیگری نمایندگان استان‌های گیلان، آذربایجان غربی، ایلام و خراسان شمالی حضور داشتند؛ هرکدام هم با انواع و اقسام صنایع‌دستی از گلیم، حصیر و گیوه گرفته تا آثار سوزن‌دوزی، معرق‌کاری، منبت‌کاری و قلم‌زنی. همچنین در غرفه‌های این نمایشگاه انواع محصولات غذایی و سوغات مربوط به همه استان‌های چهارگوشه ایران نیز به وفور یافت می‌شد و بعضی از کارآفرینان هم با کارهای خلاقانه‌ای مثل آثار ویترای، سنگ‌تراشی، تابلوهای نقاشی و گل‌ها و گیاهان زینتی در نمایشگاه حاضر شده بودند.

در گوشه‌ای از محوطه بیرونی نمایشگاه، نمایندگان عشایر شهرستان‌های گوناگون استان سیستان و بلوچستان سیاه‌چادرهایی برپا و در آن با گلیم و بالش‌های محلی، فضایی را برای نشستن بازدیدکنندگان فراهم کرده‌اند. در یکی از این سیاه‌چادرها چند نوازنده موسیقی بومی بلوچی را می‌نوازند و در سیاه‌چادری دیگر چند بانو مشغول طبخ خوراکی‌های مخصوص این استان هستند.

بخش دیگری از غرفه‌های استان سیستان و بلوچستان در داخل یکی از سالن‌ها قرار گرفته و در هرکدام از آنها نمایندگان شهرستان‌ها مختلف این استان، از جمله نیمروز، قصرقند، ایرانشهر، سیب و سوران، هیرمند، هامون، خاش، سرباز، مهرستان، زابل، زاهدان و میرجاوه حضور داشتند.

غرفه مربوط به شهرستان مهرستان نیز مانند دیگر غرفه‌های این استان دور تا دور با صنایع‌دستی بلوچی تزئین شده است. در بخشی از غرفه محصولات حصیری قرار گرفته و در بخشی دیگر آینه‌ای بزرگ که مهره‌های رنگارنگ و پارچه‌های سوزن‌دوزی‌شده، آن را احاطه کرده‌اند. عبدالباسط ملازهی متصدی این غرفه می‌گوید که هنوز هم عشایر این استان از این آینه‌ها در سیاه‌چادرهایشان استفاده می‌کنند.

او که پنج سالی است در حوزه صنایع‌دستی کارآفرینی می‌کند، از سوزن‌دوزی‌های بلوچی به عنوان مشهورترین آثار صنایع‌دستی استان نام می‌برد و می‌گوید: این آثار بیشتر به دست بانوان بلوچ، آن هم به صورت کاملا خانگی ساخته می‌شود. یعنی در سراسر استان سیستان و بلوچستان کمتر می‌توان کارگاه‌های بزرگ سوزن‌دوزی را پیدا کرد که این ناشی از بی‌توجهی مسؤولان به ساماندهی این صنعت در استان ماست.

این بی‌توجهی همچنین باعث شده که بخش اندکی از سود فروش محصولات سوزن‌دوزی نصیب تولیدکنندگان این صنعت شود و در این میان سود اصلی به جیب واسطه‌هایی می‌ریزد که پارچه‌های سوزن‌دوزی‌شده را با قیمت‌های پایین از تولیدکنندگان می‌خرند و به چند برابر قیمت به بازارهای شهرستان‌های مختلف استان و کلانشهرها می‌برند.

ملازهی نیز ضمن انتقاد از این روند، تاکید دارد حضور دلالان در این صنعت باعث اجحاف به بانوانی می‌شود که ماه‌ها روی یك اثر وقت می‌گذارند و بعضا حتی به اندازه ماهی صد هزار تومان نیز از این کار درآمد کسب نمی‌کنند. او همچنین معتقد است با این که بعضی از واسطه‌ها پارچه‌های سوزن‌دوزی‌شده را به کلانشهرهای مختلف می‌برند، اما این محصولات آنچنان که باید و شاید در میان مردم نقاط مختلف ایران شناخته نشده‌اند که از نظر ملازهی، علت اصلی این مساله نیز نبود ساماندهی در میان فعالان صنایع‌دستی این استان است. متصدیان غرفه‌های گوناگون استان سیستان و بلوچستان مثل بیشتر غرفه‌داران دیگر با لباس‌های محلی مناطق خود در این نمایشگاه حضور پیدا کرده بودند. اصلی که به‌خصوص از سوی بانوان حاضر در چهارمین نمایشگاه توانمندی‌های روستاییان و عشایر رعایت شده که خود می‌تواند در معرفی فرهنگ نواحی مختلف ایران تاثیر بسزایی داشته باشد.

حق با شماست

info@jamejamdaily.ir

روابط عمومی: ۲۲۲۶۲۱۴۲

#کم‌فروشی-لبنیات

تقی‌نژاد از شیراز:

کارخانه‌های تولیدی لبنیات متاسفانه به طور علنی کم‌فروشی می‌کنند و دولت نیز سکوت کرده است و گهگاه با جریمه‌های اندك، درآمدی کسب می‌کند.

#حقوق-مدیران

شهروندی از اهواز:

مگر حقوق کارمندان، کارگران و مستمری بگیران واضح و شفاف نیست که مسؤولان از افشا کردن حقوق‌های خود طفره می‌روند؟

#آب و برق-خوزستان

محمودی از خوزستان:

مشکلاتی نظیر فشار آب و گران بودن هزینه برق از معضلات اصلی شهروندان استان خوزستان است که با گرمای ۵۰ درجه دست و پنجه نرم می‌کنند.

#طرح-ترافیك

حاجی از تهران:

همه شهروندان و کارشناسان از وضعیت جدید طرح ترافیك ناراضی هستند و فقط شهرداری تهران به علت کسب درآمد از این طرح راضی است و از مواضع خود کوتاه نمی‌آید.

#انتقال-ترافیك

قلندری از تهران:

با طرح جدید زوج و فرد بار ترافیکی شهر تهران به سوی اتوبان‌ها سرازیر شده است و متاسفانه این اتوبان‌ها وضعیت مناسبی ندارند.

#وخامت-فضای سبز

بلقار از تهران:

از شهرداری منطقه ۱۹ درخواست می‌شود به درختان خیابان علیار محمدی رسیدگی بیشتری کنند چراکه این درختان وضعیت مطلوبی ندارند.

#قوه-قضاییه

نیکی از تهران:

از ریاست محترم قوه قضاییه درخواست می‌شود مبارزه با فساد را از درون قوه قضاییه شروع کند تا همه مفسدان بدانند این قوه تعارفی با کسی ندارد.

#آموزش-بهداشت

یك شهروند:

از وزارت بهداشت درخواست می‌شود پیشگیری و آموزش بهداشت کشور را با جدیت بیشتری دنبال کند تا علاوه بر کاهش بیماری‌ها در بلند مدت، هزینه‌های درمانی نیز کاهش پیدا کند. چراکه هرسال بی‌توجهی به پیشگیری هزینه‌های سنگینی را به کشور تحمیل می‌کند و مسؤولان فقط به بخش درمان می‌پردازند.

یادداشت

سعید صادقلو

عضو انجمن مطالعات صلح ایران

امر به معروف و لزوم فرهنگسازی

امر به معروف و نهی از منکر به عنوان دو مبحث از فروع دین، جایگاه ویژه‌ای در اعتقادات مسلمانان دارد به‌طوری که در همه مذاهب اسلامی می‌توان نشانه‌هایی از آن را یافت. گذشته از حوزه اعتقادی، باید گفت امر به معروف و نهی از منکر یك اصل اخلاقی و مطلوب برای هر جامعه‌ای است و جامعه نمی‌تواند به صلح، برابری، عدالت و مطلوبیت برسد، مگر این که به امر به معروف و نهی از منکر بپردازد.

البته امر به معروف و نهی از منکر مساله ساده‌ای نیست که انتظار داشته باشیم یك هفته‌ای در جامعه فراگیر شود، بنابراین لازم است قبل از آغاز این کار، فرهنگ‌سازی گسترده در موردش انجام شود تا پس از آن که جامعه با ابعاد پرکاربرد این اصل آشنا شد، آن‌گاه با جان و دل پذیرای آن شود. ممکن است این فرهنگ‌سازی چند سال طول بکشد. این اصل دارای سه مرحله قلبی (رفتاری)، زبانی و عملی است، اما در برخی موارد افراد چون آموزش کافی ندیده‌اند، در حیطه امر به معروف و نهی از منکر را از مرحله عملی شروع می‌کنند که هم نتیجه مطلوب حاصل نمی‌شود و هم اتفاقات ناخوشایندی رخ می‌دهد. فرهنگ‌سازی عنصر مهم در این اصل است. مردم باید به‌خوبی از طریق رسانه‌ها در موردش آگاه شوند و به این نتیجه برسند که امر به معروف و نهی از منکر راهی برای زیست بهتر و باکیفیت‌تر است. امر به معروف و نهی از منکر دارای ابعاد وسیع جغرافیایی است. این اصل در همه شؤون و کنش‌هایی که ما در فضای جغرافیایی انجام می‌دهیم وجود ذاتی و حیاتی دارد مثل هر روز صبح که از خانه خارج می‌شویم و رفتارهای ناخوشایند و آزاردهنده‌ای را از دیگران می‌بینیم، حتی در حد این که کسی زباله‌ای را در خیابان رها می‌کند یا کسی در پیاده راه سد معبر کرده است. ما در همه این موارد می‌توانیم با همکلام شدن دوستانه با افراد فضای جغرافیایی بهتری بسازیم و کاری کنیم تا امر به معروف ما از سوی آنها نیز پذیرفته شود.

وقتی وارد این فرآیند می‌شویم در واقع به همین سادگی امر به معروف و نهی از منکر انجام داده‌ایم و فردی را با رفتاری دوستانه از عمل اشتباهش آگاه کنیم. امر به معروف، قلوب انسان‌ها را تسخیر می‌کند و برایشان جذاب است. متاسفانه برخی افراد فکر می‌کنند این اصل فقط در پوشش خلاصه شده است در صورتی که چنین نیست. یکی از جنبه‌های امر به معروف و نهی از منکر البته که بحث پوشش جامعه است، اما قطعا همه آن نیست.

امر به معروف و نهی از منکر در همه شؤون و کنش‌های زندگی اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و... ما کاربرد دارد. اگر ما به هر کنشی که در فضای جغرافیایی انجام می‌شود اهمیت دهیم و نسبت به آن بی‌تفاوت نباشیم، در واقع امر به معروف و نهی از منکر انجام داده‌ایم. اگر در کشورمان فرهنگ‌سازی مطلوب در این زمینه انجام شود و تك‌تك مردم به سطح جامعه و فضای جغرافیایی خود اهمیت بدهند، آیا کشور ما گلستان کره زمین نخواهد شد؟